

НАДА

У доба промена, свет остаје на онима што стално уче, док научени увиђају да су сјајно опремљени за живот у свету који више не постоји.

АПОСТОЛ ТОМА И ШКОЛА ВЕРЕ - ТУМАЧЕЊЕ ЕВАНЂЕЉА ПО ЈОВАНУ 20,24-31

Извештаји у осталим Еванђељима који говоре у приказану Васкрслога увек укључују елемент да једанаесторица не могу поверовати (Марко 16,1-8; Матеј 28,1-8; Лука 24,1-11), док Јован ту тешкоћу утеловљује драматски у Томи. Као што је Марија ученицима, сада - након што су примили дар Светога Духа (20,22) представљају драматичан обрт: Исусови ученици сада почињу да исповедају веру у васкрсење и први коме је објављују јесте Тома. Још су, додуше, затворени иза врата, али ипак су се покренули јер су доживели нешто изузетно. 'Видети' је необично важно јер се на виђењу темељи сведочанство (упореди 1.Јованова 1,1-2). Као и у случају Марије Магдалене, не ради се о гледању очима - ни она очима није 'видела' док није чула Исусов глас - него о дубоком унутрашњем искуству сусрета с Васкрслим и његовим, за нас новим, начином постојања. Такво сведочанство о Васкрслом иде даље - од Магдалене, преко апостола до Томе: *Али Тома звани Близанац, један од дванаесторице, није био с њима кад је Исус дошао. Зато су му други ученици говорили: 'Видели смо Господа' А он им је рекао: 'Док не видим ране од клинова на*

његовим рукама, док не ставим прст на те ране и не додирнем рану на његовом боку, нећу веровати.' (20,24.25)

За Тому Јован каже један од дванаесторице. Интересантно је да исти израз употребљава и за Јуду у 6,71. Грчки термин дидумос значи близанац, двојник или двоструки. Важан детаљ у опису Томиног духовног лика и неспособности да поверује јесте чињеница да није био с ученицима код првог Исусовог указања и није том приликом као они добио дар Духа. Не само да није добио дар Духа него није био присутан у заједници на дан указања Васкрслог Господа - на први Дан Господњи.

Већ смо га раније сусретали као отвореног и знања жељног апостола, човека који жели подробно испитати ствари и схватити како функционишу (11,16; 14,5). То показује његов интерес за оно што Исус говори или се догађа. Сада пре свега не жели да следи сведочанства других, не желе у њих да се поуздају. Да би могао прихватити да је Исус умро и да је устао на нови живот мистериозно преображен, прво треба сам да провери ране од ексера на Исусовом телу и његовом прободеном боку. Дакле, Тома жели да се увери да је Васкрсли идентичан Распетом. За њега је главно питање да ли је Исус распети онај који је васкрсао? Да ли Бог диже из смрти онога који је у њу пошао из љубави?

Док су други ученици чамили иза закључаних врата у страху од Јевреја, Тома је заједно с њима, али чами иза још једних врата: иза личне духовно - интелектуалне ограде свог размишљања о васкрсењу. И ту су упали у пат - позицију: нити Тома попушта у својим захтевима, нити му други ученици - који су још увек у страху иза затворених врата (још се Дух није у њима разгорео) - успевају довољно јасно да посведоче и потврде његове захтеве. Ову нерешену, пат - ситуацију прекинуће Господ својим доласком. *После осам дана ученици су опет били у кући, а и Тома је био с њима. Иако су врата била закључана, Исус се појавио међу њима и рекао: 'Мир вама.'* (20,26)

Томин сусрет с Васкрслим Господом догађа се на истом месту, и то недељу дана касније. Овим Еванђелист Јован жели да нагласи да Господ Исус опет долази у исти дан, дан после суботе, и поновно окупљеној заједници жели мир 'даје им свој мир којег свет не може дати. Очигледно је како Еванђеље овим детаљима осликава живот ране црквене заједнице: она је окупљена у дан после суботе како би сусрела Васкрслога и примила дар његовог мира. Тај дан касније ће хришћанска традиција назвати недељом. Други моменат којег овде треба уочити јесте постојање седмице јер догађаји који су започели искуством празног гроба, Магдалениним сусретом с Васкрслим као и његовим приказанем ученицима у предвечерје истог дана и ово Исусово приказане након недељу дана уоквирује целу седмицу. То није случајно јер је Јован и почетак Исусовог деловања ставио у оквире

седмице (1,19-2,1) исто као и крај његовог живота и деловања (12,1-19,31).

Затим је рекао Томи: 'Стави прст овде и погледај моје руке, и пружи руку и стави је на мој бок. И немој више сумњати, него веруј.' (20,27)

Након првог сусрета с Васкрслим, док су приповедали одсутном Томи шта се догодило, он није поверова. Својим ставом он је поставио изазов њиховом сведочењу.

Током овог другог сусрета и он је присутан. Сада Исус њему поставља изазов: Томино одбијање да поверује речима и сведочењу целе заједнице ставља пред изазов позивом да дотакне његове ране. Сматрао је да до искуства Васкрслог може на поуздан начин доћи једино гледањем очима и физичком провером. Исус, нудећи му проверу, понавља његове критеријуме и тиме гарантује да Васкрсли може издржати егзактну проверу. Није неважно уочити да Јован не каже да је Тома дотакао Исуса. Зашто? Овде смо на прагу с кога се улази у сву ширину Исусовог изазова Томи. Дакако да је Исус Томи понудио на увид стварно тело - код Луке 24,36-43 Исус у потврду своје телесности једе рибу - па је самим тиме понудио и ране. Међутим, Исусом изазов иде пуно даље од дотицања његовог тела јер додирнути ране Васкрслог није прави начин сусрета. Искуство Васкрслог искуство је оностраног и зато је увек Божји дар те се не може индуцирати људским силама и не може подлећи људској провери. Тај Божји дар се може само вером примити. Видећемо касније зашто.

Тома му је на то рекао: 'Мој Господ и мој Бог.' (20,28)

Понесен искуством Васкрслог Тома изговара оно што ће постати исповедна формула ране Цркве: Господ мој и Бог мој. Да је додирнуо Исуса, то би вероватно био знак да није поверовао. Његова спремност да поверује без додиривања Исуса доказ је праве вере. Онај који је био утеловљење невере, сада изриче највећу христолошку исповест у јеванђељима: Господ мој и Бог мој - што је инклузија с речима Пролога: Реч је била Бог (1,1).

Исус му је рекао: 'Јеси ли поверовао зато што си ме видео? Срећни су они који верују иако нису видели.' (20,29)

Исус благосиља све будуће генерације које ће поверовати а да неће тражити да пре тога виде (20,29) те тако показује да мисли на слушаоце/читаоце којима је Јован писао своје Јеванђеље.

Тиме Исусов 'изазов' иде даље. Не само да је Томи пружио прилику да дотакне његове ране, него му појашњава да пресудни нису и не могу бити критеријуми које поставља човек, него критеријуми под којима се Бог одлучује да се приближи човеку и објави у својој Слави. У суштини, тако је све и почело. Да је било према критеријумима ученика, никада у Исусу не би препознали Месију. Он их је водио, показивао им на толико начина пут да схвате ко је заправо. Он је изабрао начине на које ће се објавити. Ученици, који су га слушали, ишли су према тој истини за разлику од оних који су поставили своје властите критеријуме и од њих нису хтели да одустану.

Сада Тома коначно одустаје од својих критеријума и вером се отвара новом Божјем приказивању пред њим.

Вера је и за Тому неизоставно важна, иако су му на дохвату руке Исусове прободене руке и отворени бок. Зашто? Сада достижемо дубину Исусовог 'изазова' Томи и наслућујемо шта је то вера у Васкрслог. Чак да се и физички уверио у идентитет Васкрслог с Распетим, за Тому то нипошто није био крај пута. То би био тренутно важан закључак, али само прелиминаран и ништа више. То би тек био почетак пута, али не његова одлучујућа и пресудна фаза. Само вера може Томи омогућити да у оном кога су проболи (19,37) види и препозна уздигнутог Сина човечјег да је Онај који Јесте (8,28) да Он и Отац јесу једно (10,30). Само вера му омогућује да у ономе који сада стоји испред њега препозна Логос, Реч која је 'ен-архична' (ен архе, упореди 1,1) - која јесте Бог.

Сада, препознајући да је Исус из Назарета Вечни Логос (1,1), Тома у вери почиње посматрати његову Славу коју има као *јединорођени од Оца* (1,14). Бог се објављује и предаје човеку - то је Исус чинио кроз цело јеванђеље па и сада као Васкрсли - и човек, овде Тома, у вери себе предаје Богу. Отвара се не само за оно што види и може додирнути ноге за све оно што не види и не може разумети а припада Божјим тајнама, његовом мистерију.

Исус, након Томиног чина вере, позива све следеће генерације на праву аутентичну веру, а она надилази све земаљске условљености. Они ће Богу приступати у *Духу и истини* (4,24). Тиме јасно даје до знања да вера каснијих генерација неће имати прилике да доживи ово што и Тома - и неће јој бити понуђена прилика физичке провере. Каснији верници требаће да пређу на зrelu веру до

које је и Тома стигао након 'провере'. Зато су срећни они који верују иако нису видели. (20,29)

Стога, Тома нам је драгоцен пример да, иако човек може почети са својим захтевима, његова вера у Исуса, васкрслог Господа и Бога, не може почивати на људским силама опажања и закључивања него на сведочанству Светог писма (20,8-10), искуству вере других ученика и дару Светога Духа који сведочи за Истину (15,26.27). Тек тада човек почиње истински да припада заједници оних који с Исусом имају заједничког Оца (20,17). И без физичког гледања каснији нараштаји могу ући у пуно посматрање и контакт с Васкрслим (упореди 14,20.21-23). Слом Томиног покушаја егзактне провере у сусрету с Васкрслим, када и сам увиђа недостатност људске спознаје у односу на нови начин Исусовог постојања, велика је духовна поука. Вероватно мислећи на наш начин да васкрсењу приступамо као што је то чинио у почетку свети Тома, свети Гргур Велики каже да нам је више користила Томина невера него сада већ сложна вера осталих апостола који су брзо видели (20,25).

Исус је пред ученицима учинио и многа друга чуда, која нису записана у овом свитку. А ова су записана да бисте веровали да је Исус заиста Христ, Божји Син, и да бисте због те вере добили живот посредством његовог имена. (20,30,31)

Почињући своје дело, еванђелист Лука објашњава сврху свога писања на почетку свог Еванђеља (1,1-4), док Јован о својој намери говори тек на крају. Бирајући грађу коју ће укључити у Еванђеље, имао је циљ да омогући људима да почну веровати или да

наставе да верују (у грчком тексту су две варијанте: аорист *хинапистеусете* и презент *хинапистеуете*) у Исуса који је Месија - Христос, Син Божји и да по тој вери задобију вечни живот у његовом имену.

На крају хода кроз Еванђеље можемо рећи каква је то вера. То је вера које је познавање јединог правога Бога. Она се не састоји у упирању на оно што је некада било. Не. Под вођством Духа Ускрслог Исуса, верник се креће према *ономе што долази* (16,13). Таква се вера не усредсређује ни на Исусову смрт, ни на своју властиту јер онај ко верује да је Исус Васкрсење и Живот (11,25) - *неће умрети никада* (11,26). Ако је Сократ саветовао да *живот који испитан, истражен није вредан живљења*, Еванђеље по Јовану слушаоца/читаоца позива на његове највише домете, позива га да иде у пунину живота коју између себе деле Отац и Син, да по Духу у њу улази... *да сви буду једно као што смо ми једно - ја у њима и ти у мени - да тако буду савршено једно* (17,22.23).